

MAPE MOROTTAJA

**Vaikkaet
suojellut
minua
kaikelta**

KERTOMUKSIA RIKOTUSTA LAPSUUDESTA

LIKE

Otavan Kirjasäätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

Kirjan kuvituksena on käytetty kotialbumikuvia
ja kirjan henkilöiltä saatuja päiväkirjansivuja.

© Mape Morottaja & Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-41535-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022



Sisällys

	Aluksi _____	7
Eeva, 44	Äidin pieni apulainen _____	13
	Äidin satuttava valta _____	41
Lilli, 33	Lapsi, jonka äiti katosi _____	45
	Varhainen kiintymyssuhde luo pohjan ihmissuhteille _____	62
Hanne, 29	Äidin itsemurha vei valon elämästä vuosiksi _____	67
	Lapsuusajan haitallisten kokemusten jäljet _____	83
Meri, 39	Raha ei pelastanut, pillerit ja viina veivät äidin _____	89
	Haavoittava häpeä _____	122
Niina, 47	Äidiltä peritty järkkynyt mieli _____	127
	Ylisukupolvinen huono-osaisuus _____	164
Sari, 38	Jo kohdussa äitinsä vaurioittama _____	167
	Huostaanotto on viimeinen vaihtoehto _____	190
Liinu, 47	Liian kiltti äiti, liian kiltti tytär _____	195
	Vastoinkäymisistä selviytymisen taito _____	217
	Liinun runo _____	221
	Kiitokseni _____	223
	Lähteet _____	227



Aluksi

Epäkelvosta äitiydestä on helppo vitsailla ja potea julkisesti huonoa omaatuntoa, kun some vie kaiken huomion, Wilma pullistelee lukemattomia viestejä, lapset syövät jälleen kerran eineksiä ja hiekkalaatikolla istuminen puuduttaa. Mutta kun lapsi ei saa ruokaa tai puhtaita vaatteita, kokee väkivaltaa, elää päihteiden keskellä ja on muutenkin kaltoinkohdeltu ja laiminlyöty, tarinat jäävät usein neljän seinän sisään.

Tämän teoksen kaikki seitsemän naista ovat kokeneet lapsena järkyttäviä asioita omassa kodissaan. Niin järkyttäviä, että moni heistä on pystynyt puhumaan niistä vasta nyt. Niinan äiti kärsi mielenterveysongelmista ja halusi kuolla. Eevan äiti ei jaksanut 13 lapsen kanssa ja kohteli Eevaa kaltoin varsinkin henkisesti. Liinu, Hanne ja Sari elivät päihteiden keskellä: Liinu pelasti äidin itsemurhalta, Hanne joutui hyväksikäytetyksi, Sari laiminlyödyksi. Lilli kärsi nälästä ja kylmyydestä, Meri yltäkylläisyydestä ja verissä päin tappelevista vanhemmistaan. Tämän kirjan lapsia on pelastettu vanhemmiltaan, adoptoitu, sijoitettu lastenkoteihin, pahoinvoiviin sijaisperheisiin, hakkaavien kasvattivanhempien armoille, mutta myös rakastaville isovanhemmille,

huolehtiviin perheisiin ja rajat asettaviin laitoksiin, joissa sai joka päivä ruokaa. Jokainen naisista on kaikesta huolimatta rakastanut äitiään, ja kaikilla on ollut halu ymmärtää äitinsä valintoja. Suhde äitiin on ollut vaikuttavin ja merkittävin suhde heidän elämässään – niin hyvässä kuin pahassa.

Kaikki kirjan naiset ovat kantaneet lapsuuden traumojaan aikuisuuteensa asti. Osa naisista vajosi itsekin syvälle mielen rikkoutuessa tai päihteiden viedessä, mutta lopulta he pääsivät pinnalle. Suurimmalla osalla oli joku, joka välitti: rakastava mummi, huolehtiva opettaja tai sylissä pitävä lastenkodin hoitaja. Toisille apuna on ollut vakaa mieli, taistelijan luonne, sarkastinen huumori tai usko ihmisen hyvyyteen – kaikesta huolimatta.

Kirjan taustalla on tv-sarja, jota tein Ylelle neljä tuotantokautta. *Tuhkimotarinoita*-sarjassa kriisin kohdanneet naiset kertoivat kaikkein vaikeimmista vastoinkäymisistään. Etsiessämme osallistujia ohjelmaan emme tienneet, haluaisiko kukaan kertoa elämänsä kipeimmistä hetkistä julkisesti. Loppujen lopuksi sarjaamme haki kaikkiaan lähes 600 naista. Näistä 32:n tarina oli mahdollista kertoa, loput tarinat jäivät sarjan loputtua kertomatta, vaikka jokainen niistä olisi ollut oman ohjelmansa arvoisen. Sarjan jälkeen kävin uudelleen läpi kaikki tarinat ja aloin huomata yhtäläisyyksiä. Tajusin, että olin ohittanut erään tärkeän aiheen, joka nousi esiin monessa tarinassa: usealla naisella oli ollut hauras ja rikkova äitisuhte. Naiset kertoivat mielen-terveysongelmista, heikosta itsetunnosta, itsetuhoisuudesta ja muista kipeistä asioista, ja usein taustalla oli ollut sairastuttava äiti. Tarinat avautuivat mielessäni aivan uudella tavalla ja tuntui, että nämä kertomukset vaietusta äitiydestä täytyi saada esille ja näiden naisten ääni kuuluviin.

Kirjan henkilöt kertovat aroista ja kipeistä yksityiselämänsä asioista, joista puhuminen vaatii suurta rohkeutta. Olen hyvin kiitollinen heille jokaiselle heidän osoittamastaan luotamuksesta jakaa oma elämäntarinansa meille. Tarinoiden naisten lisäksi olen haastatellut psykiatrian ja lastenpsykiatrian erikoislääkäri Heidi Jussilaa, joka työskentelee lastensuojelun asiakkaana olevissa perheissä psyykkisesti oireilevien lasten ja aikuisten kanssa. Hän kertoo, millaiset lapsuuden haitalliset kokemukset aiheuttavat tuhoa lapselle ja kuinka kauaskantoisia vaikutuksia niillä on. Tutkimusten mukaan kyse on yhteiskunnallisesta ongelmasta, joka tulee ajan mittaan kalliiksi. Sosiaalityöntekijät Maija Haapala ja Camilla Jokela ovat työskennelleet lastensuojeluperheiden kanssa ja erityisesti nuorten parissa. He tekevät TikTok-videoita nuorille nimellä *TikTok-sssut* ja tietävät millaiset kysymykset sijoitetuista lapsista mietityttävät.

Kirjan naisilla on monia traumaattisia kokemuksia, ja vaikei heitä suojeltu kaikelta, jokainen heistä lopulta selvisi, toipui ja kukoistikin.

Kuulun samaan sukupolveen kuin useat tämän kirjan naiset, joten tunnistan heidän kertomuksistaan monta 1970- ja 80-lukujen lapsuuteen ja kasvatustapoihin liittyvää asiaa. Omasta koulustani muistan ensimmäiseltä luokalta aran ja pelokkaan oloisen tytön, jolla oli usein tukka takussa ja kesälläkin yllään käsivarret peittävä paksu villapaita. Hän vetäytyi, kun koulun kovikset ottivat hänet hampaisiinsa. En tiennyt, mitä hänen kotonaan tapahtui tai millaiset olot hänellä oli, mutta luulen tunnistaneeni hänen kasvoiltaan samantapaisen surun, pelon ja häpeänkin, josta tämän kirjan naiset puhuvat. En tiedä,

tehtiinkö tytön hyväksi mitään tai puuttuiko asiaan kukaan. En tiedä, miten hän selvisi, mutta toivon sydämestäni, että hänenkin kävi hyvin.

Mape Morottaja

Tampereella 2.3.2022

Kirjassa elämäntarinansa kertovien henkilöiden ja heidän läheistensä nimet on muutettu yksityisyyden suojelemiseksi.



Eeva, 44

Äidin pieni apulainen

”Herra siunaa ja varjele meitä ja ole meille armollinen ja älä anna äidin rangaista Herttaa niin pahasti kuin meitä muita, sillä hän on vasta yksivuotias.” Hoen rukousta hengästyneenä mielessäni, kun seisomme levottomina rivissä keskellä pirtin lattiaa. Kurkkua kuristaa ja kyyneleet tekevät tuloaan, mutta en anna niiden päästä esiin. Räsymatot ovat menneet ryttyyn ja iso perunakattila kiehuu hellalla yli. Rivi yltää pitkän huoneen takaseinästä etuseinään, sillä meitä lapsia on jo yhdeksän. Jos lapsia tulee vielä lisää, eivät pirtin seinät enää riitä meille. Minä olen toiseksi vanhin, 12-vuotias, Hertta vasta vuoden ja hän itkee hillittömästi. Hertalla on hehkuvat omenaposket ja taivaansiniset silmät. Tiedän, että Hertan itku ärsyttää äitiä, ja lisään vielä rukoukseen, että Hertta lopettaisi itkemisen. Sitten isä astuu nahkavyönsä kanssa pirttiin. Nyt meistä lapsista itkevät muutkin kuin Hertta. Äiti kipuaa narisuvia portaita yläkertaan ja jättää meidät isän armoille. Isä

sanoo, että hänen sydäntään raastaa lyödä meitä, mutta hänellä ei ole vaihtoehtoa, koska olemme olleet niin pahoja. Sisko vieressä nyyhkäisee, edellisetkin vyön jäljet polttavat vielä parkaroissa. Isä aloittaa vanhimmasta eli veljestäni, minä olen jonossa seuraavana.

Tiedän, että isä jatkaa hakkaamista niin kauan kunnes tulee itku. Annan siis periksi mahdollisimman nopeasti, itken ja huudan, jotta hän lopettaisi. Martti on meistä kovapäisin, sitkeä sissi ja vielä niin pieni, vasta kolmivuotias. Hänellä on jaloissaan eriparisukat ja kasvoillaan uhmakas ilme. Isä nappaa Martin polvelle mahalleen ja riuhtaisee häneltä housut alas. Martti ei halua itkeä, isä hakkaa ja hakkaa. Martti puristaa tiukasti suun ja silmät kiinni. Isä ei anna periksi. En kestä katsoa. Miten ihmeessä Martti pystyy olemaan hiljaa? Haluaisin silittää hänen takkuista tukkaansa ja luvata, että kaikki järjestyy. Martin silmistä valuvat kyynelleet pitkään ennen kuin pieni suu aukeaa tuskanhuutoon.

Kun isä etenee jonossa kohti pienimpiä, yritämme vitsailla ja hauskuuttaa isää, jotta hän olisi lempeämpi pieniä kohtaan, varsinkin Herttaa. Lopulta itkemme ja rukoilemme, ettei isä löisi Herttaa. Hän ei ole tehnyt mitään eikä edes ymmärrä, mistä on kyse. Mutta ei isä kuuntele, pahuus on piiskattava ulos. Hertta itkee jo valmiiksi, mutta silti isä kohottaa vyön. Kun isä on saanut kaikki kuritettua, meidät passitetaan jonossa äidin luo yläkertaan pyytämään äidiltä anteeksi.

Eevan isä ihannoii järjestystä ja tiukkaa kuria, sellaista kuin armeijassa. Jos yksi lapsista teki jotain väärää, kaikki saivat selkäänsä. Äiti oli se, joka päätti, miten kutakin rangaistaan.

”Näitä lapsuutemme piiskaussilloja oli kerran viikossa – kerran viikossa me yhdeksän 1–13-vuotiasta lasta itkimme rivissä ja alistuimme isän väkivaltaan. Pahempaa oli katsoa muiden sisarusten lyömistä kuin kestää itseän kohdistuneet lyönnit. Kaiken hakkaamisen jälkeen jouduimme vielä pyytämään äidiltä anteeksi, kun meitä oli piiskattu. En edes tiedä, mitä me pyysimme anteeksi. Jälkeenpäin ajateltuna nöyryyttävintä oli kuitenkin se, että yritimme housut kintuissa hauskuuttaa isää ja anella, jottei hän löisi pienimpiä. Niistä aneluista ei ollut koskaan mitään hyötyä.

Isä koki olevansa hyvä kasvattaja kurittaessaan meitä lapsia. Hän oli kaikkea muuta. Äiti ja isä oletivat, että kun kaikkia rangaistaan yhden takia, kääntyisimme toisiamme vastaan ja vahtisimme ja juoruaisimme toisistamme. Ei se onneksi mennyt niin, vaan pidimme toistemme puolia, vaikka nimenomaan äiti yritti murtaa yhteenkuuluvuutemme. Äiti ei koskaan puolustanut meitä. Hän ei koskaan suojellut eikä estänyt isää lyömästä, ei edes silloin, kun isän väkivalta muuttui silmittömäksi. Äiti päinvastoin mahdollisti sen, hän organisoii isän hakkaamiset ja päätti, kuka ansaitsee pahimman rangaistuksen, kuka vähän vähemmän. Jos teimme jotain hänen mielestään väärää, hän uhkaili meitä, että ’odottakaa vain, kun isä tulee kotiin’. Äiti oli henkisen väkivallan mestari.”

Eeva muistelee, että isä halaili, leikki ja luki lasten kanssa, kun he olivat pieniä. Hän oli läsnä toisin kuin äiti, jonka Eeva ei muista koskaan halanneen ketään lapsista vauva-ajan jälkeen. Isästä tuli kuitenkin yhä arvaamattomampi iän myötä. Kukaan ei enää tiennyt, mikä oli kiellettyä tai mistä rangaistiin ja miksi.

”Kun olimme pienempiä, isä piiskasi meitä, koska olimme hänen mielestään olleet pahoja, ja siitä täytyi rangaista. Isä kasvatti

meitä kurittamalla, kuritus oli seurausta pahoista teoista, ja siinä mielessä kaikessa karmeudessaan johdonmukaista. Kun vuodet vierivät ja lapsia tuli lisää, isän väkivalta muuttui arvaamattomammaksi. Jos joku lapsista kaatoi maidon, isä kiskoi häntä hiuksista tai työnsi naaman ruokalautaseen. Jos joku veljistä oli pissannut pöntön reunoille, isä työnsi veljen pään vessanpönttöön. Aina isä ei tarvinnut edes syytä väkivaltaan, sillä vaikka emme olleet syyllistyneet mihinkään, isän mielestä olimme tehneet joka tapauksessa syntiä mielessämme, ja synti piti piiskata pois. Isä sanoi, että 'joko te kunnioitatte minua tai te pelkätte minua.' Äiti ei koskaan lyönyt, antoi vain luunapin tai tukkapöllyä. Sekin oli väärin, mutta tuntui mitättömältä isän väkivalan rinnalla.”

Eeva oli perheen ensimmäinen tyttölapsi. Isoveli oli vuoden ikäinen, kun Eeva syntyi, ja Eeva vajaan vuoden, kun pikkusisko syntyi. Katras kasvoi tasaista tahtia.

”Perheemme oli esikoislestadiolainen. Muiden lestadiolaisten elämässä usko näkyi varmaan enemmän arjessa kuin meillä, sillä kävimme kyllä seuroissa ja sunnuntaisin kirkossa, mutta muuten emme olleet juurikaan yhteydessä seurakuntaan. Uskonto kielsi ehkäisyn käytön, ja se vaikutti ehkä eniten perheeseemme.

Meitä oli seitsemän, kun muutimme uuteen kotiimme. Olin tuolloin kymmenvuotias. Talossa oli keittiö, olohuone ja yksi makuuhuone. Sisään tuli vain kylmä vesi ja pihalla oli ulkoahuussi. Äiti, isä ja senhetkinen vauva nukkuivat olohuoneessa ja me loput kuusi lasta makuuhuoneessa. Keittiön hanan alla pestiin vauvan pyily ja kaikkien hampaat, ja samasta hanasta otettiin juomavesi. Muutaman vuoden päästä taloa laajennettiin,

siihen rakennettiin pari huonetta lisää. Lopulta meitä lapsia oli 13, minulla oli seitsemän veljeä ja viisi siskoa. Pirtin seinät eivät todellakaan meinanneet riittää. Niissä muutamassa makuuhuoneessa viisitoistahenkinen perheemme sitten eleli.”

Eevasta tuli äidin taakankantaja sekä henkisesti että fyysisesti. Hän joutui ottamaan vanhemman roolin perheessä jo kahdeksanvuotiaana.

”Isä sulki äidin kotiin hoitamaan perheen velvoitteita. Äiti ei kuitenkaan kyennyt huolehtimaan kaikesta yksin, ja niinpä hän alkoi tukeutua haasteissa ja ongelmissa minuun. Se vaikutti ratkaisevalla tavalla koko elämäni, sillä en pystynyt jättämään äitiä yksin.

Isästä ei ollut mitään apua, hän saattoi olla omilla teillään viikkoja. Kaiken muun lisäksi yksi pikkuveljistäni oli kehitysvammainen, joten olihan selvää, että äiti väsyi. Meidän perheemme oli helvetti maan päällä, ja minun roolini vanhimpana tyttärenä oli täysin kohtuuton. Jo kahdeksanvuotiaana olin alkanut auttaa äitiä päivittäin ja 12-vuotiaana normaalia arkeani oli pestä perheen pyykkiä, tehdä ruokaa, laittaa pienimmät sisarukset kouluun, leikata heidän hiuksensa, nukuttaa heidät iltapalan ja -pesun jälkeen ja hoitaa vauvaa, usein myös öisin.

Äiti ja isä riitelivät myös keskenään. Kun riita leimahti, isä saattoi paeta metsässä olevaan mökkiin ja asua siellä monta yötä. Yöt olivat suuressa perheessämme usein levottomia.”

Vauva huutaa kaiken yötä. Äiti sanoo, että sillä on koliikki. Se tarkoittaa kuulemma, että jostain käsittämättömästä syystä vauvaa vain itkettää, eikä se pysty nukkumaan. Huuto alkaa aina tasan keskiyöllä ja sitä jatkuu ainakin kaksi tuntia. En saa

vauvan huudolta nukutuksi. Yöuneni jäävät vielä lyhyemmiksi, sillä isä on sanonut, että äidin pitää saada nukkua vauvan kanssa aamulla, joten minun pitää herätä keittämään puuro pienemmille sisaruksilleni. Isä on luvannut siitä minulle 50 penniä per aamu.

Aamut ovat kiireisiä. Puuron keittämisen jälkeen herätän sisarukseni kouluun, etsin heidän vaatteensa, letitän pikkusiskojen hiukset, katan pöydän, syötän pienimpiä, hoputan pisulle ja pesulle ja lopuksi laitan nopeasti itseni koulukuntoon. Sitten työnän osan lapsista koulutaksiin, ja loppujen kanssa hyppäämme bussiin, joka vie meidät viiden kilometrin päähän kyläkouluun. En ole taaskaan ehtinyt tehdä läksyjä loppuun, joten energiani tunnilla menee siihen, että yritän salata sen opettajalta. Äiti sanoo aina, että sisareni Kerttu on fiksu ja sen pitää antaa tehdä rauhassa läksyjä. Mutta äiti ei tiedä, että minäkin olen fiksu ja nopea oppimaan. Usein yritän tehdä läksyt tuntien aikana, sillä tiedän jo, ettei siihen jää kotona aikaa.

Koulun jälkeen äiti tulee vauvan kanssa hakemaan minut autolla koulusta. Auton ikkunat ovat huurussa ja lattia on täynnä nenäliinoja, ruuantähteitä ja karkkipapereita. Koulun vieressä on halpakauppa ja käymme ostamassa viikon ruuat. Äiti on niin väsynyt, ettei hänestä ole yksin kaupassa kävijäksi. Hän ei kykene suunnittelemaan, mitä syömme seuraavien päivien aikana, eikä tekemään listaa siitä, mitä kaikkea kaupasta tarvitaan. Tuntuu, että äiti yrittää vain selvitä päivän kerrallaan. Siltä minustakin tuntuu. Selviytymiseltä. Onneksi lähes läpi yön huutanut pikkusiskoni nukkuu nyt turvakaukalossaan. Haluan nopeasti kaupasta ulos, joten yritän olla tehokas: miehin, mitä syömme sisarusten kanssa aamulla, mitä laitetaan

ruuaksi seuraavina päivinä, kuinka monta litraa valtavan kokoinen perheemme tarvitsee maitoa, onko vauvalle vaippoja ja mahtoiko pakasteessa olla tarpeeksi leipää. Lista on loputon. Autossa mietin, olisiko pitänyt ostaa pyykkipulveria, sillä illalla on vielä ruuanlaiton lisäksi pyykinpesu.

Alan tehdä ruokaa, äiti imettää vauvaa. Katan pöydän, välillä käyn laittamassa pyykkikoneen pyörimään. Hertalla on tullut kakat housuun, vaihdan vaipan, laitan ruuan pöytään, huudan lapset syömään, korjaan ruuat, laitan tiskit koneeseen, otan pyykit koneesta ja laitan kuivuriin, autan iltapesuissa ja peittelen pienimmät sänkyihinsä. Keittiötä siivotessa huokaisen, ettei tänään onneksi ollut saunapäivä, sillä en olisi enää jaksanut kylvettää yhtäkään sisarusta. Äiti on mennyt vauvan kanssa nukkumaan. Istahdan keittiön tuolille. Nyt talossa on vihdoin hiljaista. Olen ihan hirvittävän väsynyt. Niin hirvittävän väsynyt. Ja läksyt jäivät tekemättä – tänäänkin.

Eeva oli niin kiireinen kotona, ettei hänellä jäänyt aikaa kaverille. Kotitöiden lisäksi myös pienemmät sisarukset vaativat huomiota.

”Meillä oli aina vauva, joten äidillä oli jo pelkästään siksi kädet täynnä työtä. Totta kai äitikin teki kotitöitä, mutta sellainen olo minulla oli, että kaikki kaatui päälleni. Kotitöiden lisäksi minulle jäi äidin rooli muiden lasten kanssa. Minun piti olla 12-vuotiaana aikuinen ja turva pikkusisaruksilleni, ratkoa riitoja ja komentaa. Minä olin se, jonka luokse sisarukseni tulivat, kun he tarvitsivat lohtua ja syliä, eivät he menneet äidin luo.

En ehtinyt leikkiä, en harrastaa, en elää lapsuuttani, olin vain äidin miellyttämisenhaluinen pikkupiika. Koska olin niin

sidottu kotiin ja äidin auttamiseen, myös kaverit pikkuhiljaa jäivät. Asuimme keskellä metsää, ja kulkeminen kymmenen kilometrin päässä asuvien kavereiden luo oli vaivalloista. Tilannetta ei helpottanut se, ettei meillä ollut alkuun lainkaan televisiota, joten jäin auttamatta kaikkien kaverijuttujen ulkopuolelle. Se hävetti minua.”

Eeva auttoi äitiä kaikin tavoin, mutta silti hänestä tuntui, ettei äiti ollut koskaan tyytyväinen. Raatamisen kautta vanhemmilta saadusta huomiosta tuli kuitenkin Eevalle kuin huumetta.

”Vaikka kuinka uurastin, äiti oli ilkeä minulle. Aina hän löysi jotain huomautettavaa. Jos jätin pienenkin asian tekemättä, viikkasin huonosti jonkin vaatteen, laitoin tavaroita väärään paikkaan tai en ollut tarpeeksi nopea, sain äidiltä moitteet. Tuntui kuin olisin tippunut alas tikapuilta – enkä edes ensimmäiselle portaalle, vaan maan tasalle. Ja taas yritin kiivetä tikapuita ylös ja saada äidiltä hyväksyntää, tehdä kaiken täsmälleen oikein, jotta äiti olisi tyytyväinen ja onnellinen. Hain äidin hyväksyntää koko ajan, ja sain sen takaisin ainoastaan raatamalla aina vain enemmän: siivosin enemmän ja tarkemmin, tein ruuat nopeammin, hoidin pikkusisaret, pidin heidät kuivina, siisteinä ja hiljaisina, jotta äiti ei hermostuisi. Silti koin, etten riittänyt.

Yhtenä iltana, kun äiti oli lestadiolaisnaisten illassa, päätin tehdä suursiivouksen. Siivoaisin perusteellisesti kuivakaappimme ja leikkaisin poikien tukat! Siivosin iloisena ja ajattelin, että äiti olisi varmasti ylpeä minusta. Äiti tulikin kotiin aikaisemmin kuin piti, enkä ollut kaappien siivoukseltani ehtinyt laittaa vielä tiskejä koneeseen. Heti eteisessä alkoi hirveä huuto siitä, kuinka epäonnistunut ja laiska lapsi olen. Kuinka tämä oli

hänen ainoa vapaapäivänsä, eikä täällä ole edes tiskejä saatu koneeseen. Yritin esitellä äidille, että olin siivonnut kaikki kuiva-kaapit, mutta äiti oli liian raivoissaan kuunnellakseen. Kaikki se hyvä, mitä olin yrittänyt tehdä, peittyi epäonnistumisen tunteeseen. Etten sitten tässäkään onnistunut.

Kaiken kaikkiaan perheessämme elettiin vahvojen sukupuoliroolien mukaisesti. Isoveljeni jälkeen meitä tuli kaksi tyttöä, ja sitten kolme poikaa, eikä poikien tarvinnut tehdä mitään koti- töitä. Isoveljeni työpanokseksi riitti, että hän lämmitti saunan kerran viikossa.

Äiti ei kontrolloinut muita sisaruksiani yhtä paljon kuin minua, koska hän ei tarvinnut heitä. Minä olin äidin tukipilari, minut äiti otti hallintaansa, ja hän hallitsi minua tiukasti ilkeydellä. Vaikka olin ahdistunut ja väsynyt, oli kotitöiden tekeminen ainoa asia, josta sain positiivista huomiota. Molemmat vanhemmat sanoivat, etteivät pärjäisi ilman minua. Se tuntui tosi isolta asialta. Että minä olen niin tärkeä! Että minun vanhempani eivät selviäisi ilman minua. Usein illalla äiti pyysi, että 'älä sinä Eeva mene huomenna kouluun, en pärjää ilman sinua täällä kotona.'

Kiitosta tuli kuitenkin harvoin, sillä enimmäkseen äiti oli vain vaativa ja arvosteleva. Muistan oikeastaan vain yhden kerran, kun hän kiitti minua. Olin valvonut vauvan kanssa useita öitä ja touhunnut koko päivän. Kaikki muut nukkuivat, ja saatuani keittiön siivottua lähdin raahustamaan kohti sisarteni kanssa jakamaani huonetta, kun äiti kutsui minua. Pysähdyin ja ajattelin, että mitä nyt vielä. Äiti imetti vauvaa sohvalla ja sanoi minulle: 'Kiitos Eeva.' Se tuntui niin yllättävältä, että itkin sängylläni sen jälkeen ainakin tunnin. Tunsin suunnatonta väsymystä, surua ja vihaa – ja samalla hyvää oloa siitä, että minun

työni huomioitiin. Tuntemus oli niin uusi ja outo, etten meinannut saada itkua loppumaan.”

Äidin kasvatustenetelmät ja lasten epätasa-arvoinen kohtelu loivat perheen lasten keskuuteen myrkyllisen kilpailutilanteen.

”Äiti oli mehiläiskuningatar, joka yritti saada meidät sisarukset toisiamme vastaan. Äiti puhui sisarestani Kertusta pahaa minulle ja Kertulle puolestaan pahaa minusta, tai sitten hän kehui Kerttua minulle tai minua Kertulle, jotta sai toista nostamalla toisen kateelliseksi. Siitä syntyi erikoinen peli, jossa me sisareni kanssa kilpailimme äidin huomiosta.

Meillä sisaruksilla oli kotona hyvin erilaiset roolit. Minulla oli vahva tehtävä huushollin pyörittäjänä ja pikkusisarusteni hoitajana. Kerttu sai elää vapaammin, hän sai käydä rauhassa koulua ja tehdä läksyjä. Jos hän joskus teki joitain kotitöitä, hänelle maksettiin ja hän sai kuulla kehuja siitä, kuinka oli taas niin reipas, kun vaikkapa siivosi keittiön. Minun rooliini kotityöt kuuluivat sen sijaan pakollisina, ja niistä maksettiin vain erityistilanteissa. Lopulta lopetin kilpailun Kertun kanssa, olin jo niin lannistettu ja alistettu rooliini.”

Äidin asettama kilpailutilanne Eevan ja Kertun välille vaikutti sisaruksiin myös aikuisina, sillä kateuden ja katkeruuden kierrettä ei ollut helppoa katkaista.

”Äidin vuoksi meidän välimme olivat todella huonot aikuisiksi asti. Olin kateellinen Kertulle hänen lapsena saamastaan erityislaatuista huomiosta, kun hän menestyi koulussa. Kerttu taas oli kokenut, että olen äidin kanssa läheisempi kuin hän. Hänen mielestään sain lapsena enemmän huomiota ja äidinrakkautta, ja se teki hänet surulliseksi. Olemme vuosien saatossa